

ОБҐРУНТУВАННЯ СУТНОСТІ СУДОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Анотація. Уточнено сутність поняття судово-економічної експертизи шляхом узагальнення її основних ознак.

Аннотация. Уточнена сущность понятия судебно-экономической экспертизы путем обобщения ее основных признаков.

Annotation. Essence of concept of legal-economic expertise is specified by generalization of its basic signs.

Ключові слова: судово-економічна експертиза, дослідження, процесуальна дія.

Для ефективного розвитку будь-якої держави необхідна чітка система економічних заходів дотримання законодавства у галузі господарської політики. Економічні правопорушення на фінансовому ринку займають незначну частину в загальній кількості правопорушень на території України, але останніми роками економічні правопорушення мають тенденцію до зростання. У 2008 році кількість економічних злочинів у їх загальній сумі становила 0,92 %, у 2009 – 1,45 %, а у 2010 – 1,96 %. Це свідчить про поступове збільшення злочинності на фінансовому ринку та, таким чином, зростання для нього небезпеки [1].

Така ситуація, яка склалась в Україні з 2006 по 2010 роки, дає змогу зробити висновок, що діяльність контролюючих органів з виявлення та запобігання економічних злочинів є досить важливою. Для оперативного виявлення економічних злочинів і розробки заходів з метою усунення причин їх виникнення необхідна чітко організована система економічного контролю. Однією зі складових контролю, що допомагає підтвердити такі злочини, є судово-економічна експертиза (далі – СЕЕ).

Метою дослідження є обґрунтування сутності судово-економічної експертизи на основі узагальнення її ознак. Аналіз літературних джерел показав, що на сьогодні існує велика кількість наукових напрацювань вчених щодо теорії та практики СЕЕ. Серед них можна виділити роботи Назаренко Є. А. [2], Волинець Л. М. [3], Бутинець Ф. Ф. [4], Білуха М. Т. [5], Базась М. Ф. [6], Мумінова-Савіна Г. Г. [7], Понікаров В. Д. [8], однак єдиного підходу до визначення сутності СЕЕ не існує. Тому тема дослідження є вчасною і актуальною.

Господарська діяльність отримує багаторазове документальне відображення, тому для виявлення протиправної економічної діяльності, збору доказів з кримінальних справ та їх попередження необхідні не тільки юридичні знання, але й спеціальні пізнання у галузі фінансів, ціноутворення, оподаткування, бухгалтерського обліку і, особливо, у сфері економічного контролю. Так, СЕЕ є ефективним заходом збору доказів з господарських злочинів.

Слід зауважити, що аналіз літературних джерел показав, що однозначної трактовки судово-економічної експертизи не існує.

На сучасному етапі існує багато тлумачень щодо визначення поняття судово-бухгалтерської (судово-економічної) експертизи. Автором були розглянуті найбільш істотні із них, на основні яких були визначені основні ознаки, що наведені в таблиці.

Таблиця 1

Основні ознаки судово-економічної експертизи

Ознаки	Форма проведення			необхідність використання спеціальних знань	підстави проведення	мета проведення
	дослідження	процесуальна дія	процес			
Автори						
Назаренко Є. А.	+	-	-	-	-	-
Волинець Л. М.	+	-	-	+	-	-
Бутинець Ф. Ф.	-	+	-	+	+	+
Білуха М. Т.	+	-	-	-	-	-
Базась М. Ф.	+	-	-	+	+	+
Мумінова-Савіна Г. Г.	+	-	-	+	-	+
Понікаров В. Д.	-	+	-	+	-	+
Швець В. Є.	-	-	+	+	-	+

Як видно з таблиці, автори при визначенні поняття судово-економічної експертизи враховували різні змістовні ознаки. Так, наприклад, Назаренко Є. А., Волинець Л. М., Білуха М. Т., Базась М. Ф., Мумінова-Савіна Г. Г. під СЕЕ розуміють дослідження, а Бутинець Ф. Ф. та Понікаров В. Д. визначають її як процесуальну дію.

Наведене Назаренко Є. А. та Білухой М. Т. визначення, на думку автора, недостатньо пояснюють сутність судово-економічної експертизи, бо не розкриває мети і підстав її проведення. Волинець Л. М. також дуже обмежено

Так, визначення, які надали Бутинець Ф. Ф., Базась М. Ф., Понікаров В. Д., дають найбільш повне та ґрунтовне роз'яснення судово-економічної експертизи.

Узагальнюючи зазначене, можна зробити висновок, що сутністю судово-економічної експертизи є дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, яке в межах чинного законодавства здійснюється особою, котра володіє спеціальними знаннями в галузі економіки, з метою надання висновку стосовно кола питань, що були поставлені органами дізнання, досудового слідства чи суду. Новизною такого визначення є врахування основних ознак СЕЕ. В якості напрямку подальшого дослідження слід вказати на необхідність обґрунтування змістовності СЕЕ з урахуванням таких ознак.

Наук. керівн. Голуб Ю. О.

Література: 1. Сайт МВС України. Статистичні дані. – Режим доступу : [http:// www.mvs.gov.ua](http://www.mvs.gov.ua). 2. Назаренко Е. А. Судебно-бухгалтерская експертиза : учебн. пособие / Назаренко Е. А. – Донецк, 2000. – 115 с. 3. Волинець Л. М. Проверка бухгалтерской документации. Кто и как ее проводит / Волинець Л. М. – Х., 2005. – 80 с. 4. Бутинець Ф. Ф. Судово-бухгалтерська експертиза : навч. посібн. / за ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир, 2004. – 460 с. 5. Білуха М. Т. Судово-бухгалтерська експертиза : підручник / Білуха М. Т. – К. : Видавнича компанія "Воля", 2004. – 656 с. 6. Базась М. Ф. Методика та організація фінансового контролю / М. Ф. Базась. – К. : МАУП, 2004. – 440 с. 7. Мумінова-Савіна Г. Г. Судово-бухгалтерська експертиза : навч.-метод. посібник / Г. Г. Мумінова-Савіна. – К., 2004. – 268 с. 8. Понікаров В. Д. Судово-економічна експертиза : навч. посібник / Понікаров В. Д., Попова С. М. – 2-ге вид., доп. та перероб. – К. : Центр учб. літератури, 2008.